

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ ĐÀO TẠO GIÁM KHẢO CHO KỶ THI LÂM SÀNG CÓ CẤU TRÚC KHÁCH QUAN

Lương Công Thức¹, Nguyễn Trường Giang²

TÓM TẮT

Giám khảo của kỳ thi OSCE (Objective Structured Clinical Examination) đóng vai trò quyết định trong việc đánh giá năng lực thực hành lâm sàng của sinh viên. Mặc dù OSCE được thiết kế để giảm tác động các yếu tố chủ quan của giám khảo nhưng sự ảnh hưởng của các yếu tố chủ quan và khách quan khi đánh giá sinh viên vẫn có thể xảy ra. Để giảm ảnh hưởng của các yếu tố này, việc đào tạo giám khảo nhằm đạt các chuẩn về kiến thức và kỹ năng trong kỳ thi OSCE rất quan trọng. Việc đào tạo giám khảo được tiến hành ở cấp trường và cấp bộ môn, thường qua ba bước: đào tạo cơ bản, đào tạo trước kỳ thi và lượng giá, phản hồi.

* Từ khóa: Giám khảo; Kỳ thi lâm sàng có cấu trúc khách quan; OSCE; Đào tạo.

Some Issues Related to Examiner Training in an Objective Structured Clinical Examination

Summary

Examiners play a decisive role in assessing students' clinical competence in an OSCE. Although OSCE is designed to reduce the examiners' subjectivity, the examiners are still affected by internal and external factors. To minimize the effects of these factors, it is very important to train the examiners who can reach the required knowledge and skill competence. Examiner training is carried out at university and department levels with a 3-step process: basic training, prior-OSCE training, and evaluation and feedback.

* *Keywords: Examiner; Objective Structured Clinical Examination; OSCE; Training.*

ĐẶT VẤN ĐỀ

Đánh giá năng lực lâm sàng của sinh viên đóng vai trò quan trọng trong đào tạo y khoa [1]. Tại các kỳ thi lâm sàng truyền thống, khi quan sát cùng một hoạt động của thí sinh, các giám khảo luôn có sự đánh giá khác nhau, vì thế kết quả đánh giá không thực sự khách quan. Kỳ thi OSCE được thiết kế để giải quyết vấn đề này.

Các giám khảo trong kỳ thi OSCE đóng vai trò quyết định trong việc đánh giá năng lực sinh viên một cách công bằng và đáng tin cậy. Công tác lựa chọn, đào tạo, phát triển đội ngũ giám khảo có vai trò rất quan trọng trong chuẩn bị, triển khai và đảm bảo thành công của kỳ thi OSCE. Bài báo này nhằm: *Tổng quan những vấn đề cơ bản, cần thiết, liên quan đến công tác đào tạo, phát triển đội ngũ giám khảo.*

¹Bệnh viện Quân y 103

²Học viện Quân y

Người phản hồi: Lương Công Thức (lcthuc@gmail.com)

Ngày nhận bài:

Ngày bài báo được đăng:

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Đặc điểm, nhiệm vụ giám khảo của kỳ thi OSCE

** Đặc điểm giám khảo của kỳ thi OSCE:*

So với các phương pháp thi lâm sàng truyền thống, giám khảo trong kỳ thi OSCE có nhiều khác biệt về số lượng, tính đồng nhất, công tác đào tạo, nhiệm vụ và cách thức đánh giá [2], cụ thể như sau:

- Kỳ thi OSCE sử dụng nhiều giám khảo hơn so với thi lâm sàng truyền thống. Mỗi giám khảo chỉ đánh giá một tác vụ (kỹ năng) tại một trạm thi cho tất cả các thí sinh qua trạm.

- Các giám khảo của kỳ thi OSCE đều được đào tạo để có đầy đủ kiến thức và kỹ năng đánh giá bằng bảng kiểm, có kỹ năng tương tác với thí sinh và đưa ra ý kiến phản hồi (chuẩn hóa).

- Có nhiều hình thức đánh giá được sử dụng khác nhau với các giám khảo (quan sát trực tiếp, quan sát gián tiếp (qua camera, đóng vai bệnh nhân, chấm thi sau khi kết thúc thi) trong mỗi kỳ thi, phụ thuộc vào nội dung và thiết kế của các trạm thi.

- Các giám khảo của kỳ thi OSCE thường tham gia thiết kế, chuẩn bị cho kỳ thi, qua đó giúp các giám khảo hiểu rõ nguyên lý, quy định, quy trình của kỳ thi OSCE và cách thức đánh giá thí sinh.

** Nhiệm vụ giám khảo của kỳ thi OSCE:*

Giám khảo của kỳ thi OSCE có những nhiệm vụ tùy thuộc vào trạm thi mà giám khảo tham gia.

- Trước kỳ thi:

Các giám khảo thường tham gia chuẩn bị cho kỳ thi. Nội dung bao gồm: thiết kế,

xây dựng mô hình, tài liệu kỳ thi; tập huấn, hướng dẫn cho bệnh nhân, thí sinh.

- Trong kỳ thi:

+ Kiểm tra trang bị, tài liệu, bệnh nhân tại trạm mình phụ trách.

+ Chào hỏi, kiểm tra họ tên, số báo danh của thí sinh.

+ Quan sát thí sinh và chấm điểm theo bảng kiểm hoặc thang điểm đánh giá tổng thể.

+ Nhận xét, phản hồi trực tiếp với thí sinh khi kết thúc tại trạm thi và viết nhận xét, phản hồi trên bảng kiểm hoặc phiếu phản hồi để tổng hợp về sau.

+ Đảm bảo bệnh nhân mô phỏng mô tả chính xác tình trạng lâm sàng và tương tác với thí sinh theo đúng hướng dẫn trong suốt quá trình kiểm tra.

+ Đảm bảo thí sinh thực hiện đúng thời gian thi tại trạm, hướng dẫn thí sinh di chuyển đến trạm tiếp theo đúng tín hiệu hướng dẫn.

+ Hoàn thiện và lưu các hồ sơ về các vấn đề trong quá trình thi.

- Sau khi thi:

+ Chấm điểm các phiếu trả lời của thí sinh tại các trạm câu hỏi không có giám khảo (nếu được phân công).

+ Cho ý kiến phản hồi về các mặt của công tác chuẩn bị và tổ chức kỳ thi, tham gia đánh giá kỳ thi, xác định những nội dung cần cải tiến. Phản hồi về công tác giảng dạy của các bộ môn, những vấn đề cần điều chỉnh, bổ sung để phát triển năng lực của sinh viên.

2. Một số yếu tố ảnh hưởng đến giám khảo kỳ thi OSCE

Kể cả khi tiến hành trong điều kiện chuẩn hóa, vẫn có các yếu tố ảnh hưởng đến đánh giá của giám khảo đối với thí sinh [3]. Các yếu tố này được chia thành hai loại: yếu tố chủ quan và yếu tố khách quan [4].

** Các yếu tố chủ quan:*

- Hiệu ứng hào quang:

Một trong những loại hiệu ứng của đánh giá được nghiên cứu nhiều nhất là “hiệu ứng hào quang” (halo effect). Ví dụ, hiệu ứng hào quang có thể xảy ra khi giám khảo đưa ra phán quyết dựa trên ấn tượng chung, hoặc đề năng lực của thí sinh ở một kỹ năng ảnh hưởng đến các đánh giá năng lực của thí sinh này ở các kỹ năng khác.

- Tính “khắt khe” và “dễ dãi”:

Một lỗ hổng tiềm ẩn của bất kỳ kỳ thi lâm sàng nào là sự khác nhau giữa các giám khảo về mức độ khắt khe (khó tính) và dễ dãi (dễ tính). Điều này thường được gọi là hiệu ứng “điều hâu - bồ câu”. Các giám khảo “khó tính” có xu hướng đánh trượt nhiều thí sinh hơn vì có tiêu chuẩn rất cao; các giám khảo “dễ tính” có xu hướng cho nhiều thí sinh đỗ hơn. Hiệu ứng này phát sinh từ tính cách của giám khảo và sự nhận thức của họ về các tiêu chuẩn cần thiết của kỳ thi.

- Các đặc điểm giới tính của giám khảo:

Một số nghiên cứu cho thấy các bệnh nhân mô phỏng có xu hướng xếp hạng sinh viên nữ trong kỹ năng giao tiếp cao hơn nam giới. Dù hầu như có rất ít dữ liệu về tương tác giám khảo và giới tính của thí sinh, Schleicher và CS thông báo

rằng các giám khảo nam cho điểm kỹ năng giao tiếp cao hơn đáng kể so với các giám khảo nữ.

- Thời gian thi:

Thí sinh thi sớm trong ngày sẽ nhận được điểm trung bình cao hơn những người thi sau. Sự thay đổi về kết quả đánh giá theo thời gian trong ngày được cho là do thời gian kéo dài của kỳ thi OSCE gây sự mệt mỏi cho giám khảo, giám khảo có xu hướng dễ tính hơn lúc bắt đầu và trở nên khó tính hơn theo thời gian.

- Hiệu ứng tương phản:

Giám khảo có xu hướng đánh giá năng lực thí sinh một cách tương đối, thay vì dựa vào các tiêu chuẩn cố định. Họ có xu hướng so sánh sự thể hiện năng lực của các thí sinh trước đó, đặc biệt là những người thi sớm, để tạo ra một tiêu chuẩn đánh giá.

- Một số yếu tố khác:

Các yếu tố như việc đào tạo và kinh nghiệm của giám khảo, xuất thân giám khảo (là bác sĩ hay không phải là bác sĩ), yếu tố lãnh đạo, sự quen biết với thí sinh cũng ảnh hưởng đến việc đánh giá năng lực thí sinh.

** Các yếu tố khách quan:*

- Loại trạm:

Các trạm có nội dung khác nhau (kỹ năng khám lâm sàng hoặc kỹ năng giao tiếp) hoặc cách đánh giá khác nhau (bảng thang điểm đánh giá tổng thể hoặc bảng bảng kiểm) có thể ảnh hưởng đến giám khảo.

- Hiệu ứng địa điểm:

Địa điểm thi với sự khác biệt về điểm đạt/không đạt, các tiêu chí chấm điểm,

hành vi của bệnh nhân mô phỏng, hành vi của giám khảo, lựa chọn phân tích thống kê cũng ảnh hưởng đến tỷ lệ thí sinh trượt/đỗ.

Vì những yếu tố trên, việc đào tạo giám khảo có ý nghĩa quyết định để đảm bảo kỳ thi OSCE có tính khách quan và công bằng.

3. Đào tạo giám khảo cho kỳ thi OSCE

** Chuẩn đầu ra và nội dung đào tạo giám khảo:*

Việc đào tạo giám khảo nhằm giảm ảnh hưởng của các yếu tố nêu trên và làm tăng tính tin cậy của kỳ thi. Giám khảo cần đạt các “chuẩn năng lực giám khảo” nhất định. Sau đào tạo, các giám khảo có kiến thức cơ bản về cấu trúc và cách tiến hành OSCE; có kỹ năng thực hiện thành thạo các nhiệm vụ được giao tại các trạm, đặc biệt là sử dụng bảng kiểm và phản hồi, xử lý được các tình huống phát sinh trong kỳ thi; có tính chuyên nghiệp để đảm bảo tính khách quan, công bằng của kỳ thi [5]. Giám khảo cần được đào tạo kiến thức cơ bản về kỳ thi OSCE và về trạm thi [6]. Đào tạo giám khảo không chỉ liên quan đến việc đào tạo trước kỳ thi OSCE, nhiệm vụ này còn nằm trong công tác phát triển giảng viên của bộ môn và nhà trường. Bộ môn lâm sàng chủ trì xây dựng các tiêu chuẩn, tiêu chí về năng lực chuyên môn cần đạt của các bác sĩ, giảng viên và cũng chính là của các giám khảo của trạm thi chuyên ngành. Năng lực chuyên môn bao gồm kỹ năng thực hành, y đức, tính chuyên nghiệp, thái độ và trách nhiệm nghề nghiệp. Năng lực chuyên môn được thể hiện cụ thể từng kỹ năng, từng kỹ thuật, từng mặt bệnh và chia từng giai đoạn phát triển.

Nội dung đào tạo giám khảo về kỳ thi OSCE gồm:

- Những vấn đề chung về đánh giá kỹ năng lâm sàng và kỳ thi OSCE.

- + Định nghĩa, nguyên lý hoạt động, những đặc điểm cơ bản của kỳ thi OSCE.

- + Đặc điểm, yêu cầu, nguyên tắc hoạt động, vai trò, nhiệm vụ của giám khảo, bệnh nhân và thí sinh trong kỳ thi OSCE. Những hạn chế, sai lầm thường gặp của kỳ thi OSCE, của giám khảo, bệnh nhân và thí sinh trong kỳ thi OSCE.

- Những vấn đề trong chuẩn bị, tổ chức kỳ thi OSCE

- + Những cấu phần cơ bản trong thiết kế mô hình kỳ thi OSCE.

- + Những vấn đề trong chuẩn bị và tổ chức trạm thi.

- + Các trang thiết bị cần thiết cho kỳ thi OSCE.

- Nhiệm vụ, năng lực của giám khảo kỳ thi OSCE.

- + Nhiệm vụ của giám khảo trong kỳ thi OSCE, yêu cầu về năng lực, đặc điểm của giám khảo kỳ thi OSCE.

- + Nguyên tắc, cách thức quan sát đánh giá thí sinh, cách thức sử dụng bảng kiểm một cách chính xác, đồng nhất, khách quan, công bằng.

- + Yêu cầu, nguyên tắc, cách thức đưa ra ý kiến phản hồi đối với thí sinh, các đối tượng và cơ quan, tổ chức liên quan đến kỳ thi OSCE.

- + Các sai sót thường gặp của giám khảo, các tình huống bất thường và cách giải quyết.

* *Tổ chức đào tạo và đánh giá giám khảo:*

Có nhiều phương pháp, hình thức tổ chức đào tạo giám khảo tùy thuộc nội dung, đối tượng đào tạo và nguồn lực. Cơ quan khảo thí phối hợp với các bộ môn tổ chức đào tạo và đánh giá năng lực giám khảo để làm căn cứ lựa chọn và sử dụng trong kỳ thi. Một số trường chia việc đào tạo giám khảo thành ba bước [7]:

- Bước 1: Đào tạo cơ bản về kỳ thi OSCE.

+ Có thể tổ chức thường xuyên trong học kỳ, năm học các lớp đào tạo, tập huấn tập trung hoặc trực tuyến cho các giảng viên. Giảng viên là các chuyên gia có kinh nghiệm về các phương pháp thi lâm sàng và kỳ thi OSCE. Kết thúc lớp học cần có kiểm tra bằng trắc nghiệm và thực hành theo tình huống.

+ Bố trí các giảng viên dự kiến làm giám khảo tham gia vào quá trình thiết kế, xây dựng các trạm thi và kỳ thi.

- Bước 2: Đào tạo trước kỳ thi.

+ Tổ chức các buổi tập huấn, hướng dẫn giám khảo trước kỳ thi bằng nhiều hình thức khác nhau (thảo luận nhóm về các chủ đề, thực hành trong các kỳ thi mô phỏng hoặc qua băng hình). Một mục tiêu rất quan trọng của khóa đào tạo cần đạt được là giám khảo phải nắm chắc ngưỡng đánh giá thí sinh đạt/không đạt.

+ Tổ chức thi thử tại các trạm OSCE. Kết quả thi thử, băng hình, hồ sơ trạm thi sẽ được phân tích theo các đặc điểm, yêu cầu của kỳ thi OSCE để đưa ra kết luận về năng lực của đội ngũ giám khảo, từ đó có kế hoạch bổ sung, hoàn thiện.

- Bước 3: Lượng giá và phản hồi.

+ Bước này diễn ra ngay tại địa điểm thi. Một thành viên của tổ đào tạo giám khảo sẽ quan sát và chấm điểm các giám khảo trong kỳ thi OSCE với một bảng chấm điểm được chuẩn hóa, sau đó sẽ phản hồi đến giám khảo. Nếu cần, bước phản hồi này sẽ được lặp lại.

4. Đào tạo và sử dụng giám khảo kỳ thi OSCE tại Học viện Quân y

Tại Học viện Quân y, giám khảo chủ yếu là các bác sỹ (giảng viên hoặc trợ giảng) nên đào tạo giám khảo được gắn kết chặt chẽ với việc phát triển giảng viên. Việc đào tạo các vấn đề cơ bản của kỳ thi OSCE được nhà trường tiến hành. Việc đào tạo trước kỳ thi OSCE được tiến hành ở cấp nhà trường và bộ môn. Thực tế cho thấy, phần lớn giám khảo của các kỳ thi OSCE là bác sỹ lâm sàng nên thời gian cho các buổi đào tạo tập trung khá hạn chế. Vì thế, việc đào tạo tại bộ môn có vai trò quan trọng. Việc dạy học lâm sàng xoay quanh các năng lực chuyên môn độc lập EPAs và chấm điểm theo bảng kiểm đã được tiến hành tại Học viện Quân y cũng giúp các giảng viên, trợ giảng làm quen một phần với kỳ thi OSCE. Việc thực hành chấm điểm trước kỳ thi OSCE chính thức có thể được tiến hành với thí sinh “giả” hoặc qua các kỳ thi có định dạng sử dụng bảng kiểm như “Hội thao kỹ năng lâm sàng” của sinh viên. Các giảng viên, trợ giảng chưa có kinh nghiệm chấm thi OSCE có thể tham gia, quan sát và tự chấm điểm; sau đó so sánh, đối chiếu và thảo luận với các giám khảo có kinh nghiệm.

KẾT LUẬN

Đào tạo, phát triển đội ngũ giám khảo có đủ năng lực có vai trò quan trọng trong triển khai các kỳ thi OSCE cũng như nâng cao chất lượng đào tạo y khoa. Giám khảo được đào tạo thống nhất, “chuẩn hóa” là một trong những yếu tố quyết định đến độ tin cậy, khách quan và công bằng của kỳ thi OSCE. Công tác kiểm tra, đánh giá năng lực giám khảo có ý nghĩa quan trọng trong đào tạo giám khảo và chuẩn bị cho các kỳ thi OSCE. Đào tạo, chuẩn bị các giám khảo càng có ý nghĩa và vai trò quan trọng đối với những cơ sở trong giai đoạn đầu tổ chức triển khai kỳ thi OSCE.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Học viện Quân y. Giám khảo trong kỳ thi OSCE. Chuẩn bị và triển khai thi lâm sàng cấu trúc khách quan. Nhà xuất bản Y học 2021; 73-89.
2. Khan K.Z., Gaunt K., Ramchandran S., et al. The Objective Structured Clinical Examination (OSCE): AMEE Guide No. 81. Part I: An historical and theoretical perspective. *Med Teach* 2013; 35: e1437-e1446. DOI: 10.3109/0142159X.2013.818634.
3. Schleicher I., Leitner K., Juenger J., et al. Examiner effect on the objective structured clinical exam - a study at five medical schools. *BMC Medical Education* 2017; 17:71. DOI 10.1186/s12909-017-0908-1.
4. Chong L., Taylor S., Haywood M., Adelstein B.A., et al. The sights and insights of examiners in objective structured clinical examinations. *J Educ Eval Health Prof* 2017; 14:34 <https://doi.org/10.3352/jeehp.2017.14.34>.
5. Khan K.Z., Gaunt K., Ramchandran S., et al. The Objective Structured Clinical Examination (OSCE): AMEE Guide No. 81. Part II: Organisation & administration. *Med Teach* 2013; 35(9):e1447-63. DOI: 10.3109/0142159X.2013.818635.
6. Besara M.N.A., Siraja H.H., Manap R.A., et al. Should a single clinician examiner be used in objective structure clinical examination? *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2012; 60:443-449. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.09.404.
7. Schuttpelz-Brauns K., Nuhse K., Strohmer R., et al. Training OSCE examiners: Minimal effort with farreaching results. *Medical Education* 2019; 53:1153-1154.